

ta-porivnyannya-osnovnyh-vydiv-kryptovalyut-vklyuchayuchy-Bitkoyin-Efirium-ta-inshi-306490

4. Криптовалюти та фінансова інклюдія в країнах, що розвиваються. *AnyExchange*. 2024. URL: <https://anyexchange.best/ua/kriptovalyutyi-i-finansovaya-inklyuziya-v-razvivayushhihsya-stranah/>

5. Why Cryptocurrency Outshines Fiat Currency: A Comprehensive Analysis. 2025. URL: https://accountend.com/why-cryptocurrency-outshines-fiat-currency-a-comprehensive-analysis/?utm_source=chatgpt.com

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Юздепська А. А.

здобувач ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Вступ. У сучасних умовах глобалізації транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють ключову роль у світовій економіці, забезпечуючи значні обсяги виробництва, інвестицій та міжнародної торгівлі. Їх фінансова діяльність суттєво впливає як на економіку окремих країн, так і на світові фінансові ринки. Водночас ТНК стикаються з численними викликами – податковим плануванням, валютними ризиками, регуляторними обмеженнями, оптимізацією структури капіталу тощо. Відсутність прозорості або ефективності у фінансовому менеджменті може призводити до фінансових втрат, втрати довіри інвесторів і нестабільності ринків.

Мета роботи – проаналізувати діяльність ТНК і сформулювати рекомендації для підвищення їх стійкості й ефективності на глобальному ринку.

Основна частина. Транснаціональні компанії є рішучою силою становлення і сучасного стану світового ринку, тому що сфера діяльності їх поширена на більшість держав світу та видів економічної діяльності [1]. ТНК володіють значними фінансовими ресурсами, сучасними технологіями та здатністю впливати на глобальні ринки. За відомостями ООН, саме ТНК генерують понад 60 % світової торгівлі та інвестують більшу частку прямих закордонних інвестицій у країни, що розвиваються.

Транснаціональні корпорації є основою корпоративного бізнесу в глобалізованому світовому господарстві, активно діючи на міжнародних ринках і відіграючи важливу роль у зміцненні та посиленні світових економічних зв'язків. Розроблені стратегії ТНК сприяють поєднанню національних і регіональних ринків, забезпечуючи єдність світового господарства. На основі цих стратегій ТНК здійснюють свої операції [2].

Фінансова діяльність ТНК регулюється комплексною системою міжнародного, національного та корпоративного права:

1. Міжнародне регулювання:

– Угода про уникнення подвійного оподаткування (DTA) – дає змогу транснаціональним компаніям уникати подвійного оподаткування прибутку в країнах-учасниках.

– Конвенція ОЕСР щодо боротьби з розмиванням податкової бази та переміщенням прибутків – боротьба з ухиленням від сплати податків.

– Багатосторонні торговельні угоди (наприклад, ГАТТ, Угода СОТ), що регулюють зовнішньоекономічну діяльність транснаціональних корпорацій.

– OECD (Організація економічного співробітництва та розвитку) – встановлює податкові стандарти для транснаціональних корпорацій.

2. Національні закони та нормативні акти (на державному рівні):

– Законодавство щодо конвертації валюти, виведення капіталу та хеджування ризиків.

– Запобігання зловживанню домінуючим становищем на ринку (наприклад, Закон Шермана, Закон Клейтона в США). Контроль за злиттям і поглинанням.

– Закони про іноземні інвестиції, як-от вимоги до реєстрації, ліцензування, контроль над джерелом коштів.

3. Корпоративне регулювання:

– Внутрішня фінансова політика, планування податкових зобов'язань і розподіл прибутку.

– Дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) та загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GAAP у США).

Аналіз найбільших корпорацій світу за прибутком представлено у табл. 1.

Таблиця 1 – Найбільші корпорації світу за розміром прибутку

Місце в рейтингу	Компанії	Дохід (млн дол. США)	Прибуток (млн дол. США)	Кількість працівників
1	Wal-Mart Stores	421 849	16 389	2 100 000
2	Royal Dutch Shell	378 152	20 127	97 000
3	Exxon Mobil	354 674	30 460	103 700
4	BP	308 928	-3 719	79 700
5	Sinopec Group	273 422	7 629	640 535
6	China National Petroleum	240 192	14 367	1 674 541
7	State Grid	226 294	4 556	1 564 000
8	Toyota Motor	221 760	4 766	317 716
9	Japan Post Holdings	203 958	4 891	233 000
10	Chevron	196 337	19 024	62 196

Джерело: сформовано авторами на основі [3]

На основі поданої таблиці проаналізуємо 3 основні показники: дохід, прибуток і кількість співробітників. Найбільший дохід мав Walmart – 421 849 млрд доларів. Усі компанії мали доходи понад 190 млрд доларів. BP, незважаючи на 4-те місце за виручкою, була єдиною компанією, яка повідомила про збиток. Найбільший прибуток мала компанія ExxonMobil. Магазины Walmart мали високі доходи, але не найвищі прибутки. BP була єдиною компанією в списку, яка

повідомила про збитки. Royal Dutch Shell і Chevron також показали солідні прибутки. Walmart є компанією з найбільшою кількістю співробітників (2,1 млн осіб). Китайська національна нафтова корпорація і державна мережева корпорація також мають велику кількість співробітників – понад 1,5 млн. Royal Dutch Shell і Chevron мають найменші команди, але також високорентабельні й ефективно працюють. Walmart лідирує за доходами та кількістю співробітників, але не за прибутками. Це свідчить про нижчу маржу транзакцій. ExxonMobil є найприбутковішою компанією з меншою кількістю співробітників, що свідчить про високу капіталомісткість і прибутковість галузі. BP є єдиною компанією, яка потрапила до списку, оскільки вона мала негативний фінансовий результат, що свідчить про те, що компанія або перебуває в кризі, або здійснює великі інвестиції / витрати. Компанії з невеликими командами та високими прибутками мають найвищу ефективність праці. Топ-10 в основному складають енергетичні та нафтові компанії, що свідчить про важливість цієї галузі у світовій економіці.

Висновки. Фінансова діяльність транснаціональних корпорацій є складною системою, що поєднує управління капіталом, інвестиціями, прибутковістю та ризиками в умовах динамічного міжнародного середовища. Ефективне фінансове управління дає змогу ТНК залишатися конкурентоспроможними, забезпечувати сталий розвиток і пристосовуватися до глобальних викликів. Результати дослідження вказують на необхідність удосконалення стратегій фінансового менеджменту, підвищення прозорості фінансової звітності та гармонізації міжнародних фінансових стандартів. Це сприятиме зростанню довіри інвесторів і зміцненню позицій ТНК на світовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Присвітла О. В. Теоретичні основи розвитку економічних відносин між країнами в умовах транснаціоналізації світової економіки. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій»*. Дніпро, 2014. Вип. 3. С. 74–82.

2. Transnational corporations (TNC) Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/Topic/Investment/Transnational-Corporations-Journal> (дата звернення: 17.04.2025).

3. United nations conference on trade and development. World Investment Report. *Transnational Corporations and Export Competitiveness*. 2023. URL: http://archive.unctad.org/ru/docs/tdxiii_report_ru.pdf (дата звернення: 17.04.2025).